

การพัฒนาระบบการเรียนรู้:
กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
พระนครศรีอยุธยา

โดย

ชนาธิป	พรกุล
ทิสนา	แถมมณี
พิมพ์พันธ์	เดชะคุปต์
วรวรรณ	เหมชะญาติ
อรชา	ตุลนันท์

โครงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทบทวนองค์ความรู้
สำหรับการพัฒนาระบบการเรียนรู้ทั้งระบบโรงเรียน
สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้:
กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
พระนครศรีอยุธยา

โดย

ชนาธิป	พรกุล
ทิตนา	แซมมณี
พิมพ์พันธ์	เดชะคุปต์
วรวรรณ	เหมชะญาติ
อรชา	ตุลนันท์

.....
เลขทะเบียน.....
เลขเรียกหนังสือ.....

โครงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทบทวนองค์ความรู้
สำหรับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งระบบโรงเรียน
ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์

เลขที่ 979/17-21 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน

เขตปทุมธานี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 298-0455 โทรสาร 298-0476

home page : <http://www.trf.or.th>

E-mail : trf-info@trf.or.th

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้:
กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
พระนครศรีอยุธยา

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนาธิป
รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพันธ์
อาจารย์ ดร.วรวรรณ
อาจารย์ ดร.อรชา

พรกุล
แชนมณี
เดชะคุปต์
เหมชะญาติ
ตุลนันท์

ผู้เก็บข้อมูล

รองศาสตราจารย์ ดร. เรียม
อาจารย์ ดร. สุภาวรรณ
อาจารย์ ชัยวัฒน์

ศรีทอง
เล็กวิไล
สุทธิรัตน์

โครงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทบทวนองค์ความรู้
สำหรับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งระบบโรงเรียน
ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว)

คำนำ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นโครงการย่อยของโครงการวิจัยหลักเรื่อง " การพัฒนาระบบการเรียนรู้ของโรงเรียน : การศึกษาพหุกรณี" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของโรงเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนที่ได้มีการดำเนินการพัฒนาระบบการเรียนรู้และประสบความสำเร็จไปแล้วในระดับหนึ่ง กับกลุ่มโรงเรียนปกติซึ่งยังดำเนินการจัดการเรียนการสอนไปตามปกติที่เคยทำมา ยังไม่มีการดำเนินการพัฒนาที่ชัดเจน หรืออาจมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่เกิดผลสำเร็จที่เห็นได้ชัดเจนเพียงพอ การศึกษาพหุกรณีนี้มุ่งให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและกระบวนการสำคัญๆ ที่สามารถใช้ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งปัญหา / อุปสรรคและความต้องการต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนในกลุ่มแรกเพื่อศึกษาเป็นรายกรณี (case study) ได้จำนวน 7 โรงเรียน และโรงเรียนในกลุ่มที่ 2 จำนวน 4 โรงเรียน โดยได้รับข้อมูล ความร่วมมือและคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นอย่างดี ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณโรงเรียน / สถานศึกษาทั้ง 11 แห่ง ที่ได้อนุญาตให้คณะผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาโรงเรียน และเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และให้การสัมภาษณ์ รวมทั้งจัดหาเอกสารต่างๆ ของโรงเรียนให้คณะผู้วิจัยได้ศึกษา นอกจากนั้นยังได้ให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกให้แก่คณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในไมตรีจิตและความเอื้อเฟื้อของโรงเรียน / สถานศึกษาทุกแห่ง จึงขอแสดงความขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

	สารบัญ	หน้า
บทนำ		
ตอนที่ 1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย การดำเนินการวิจัย	1
	1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	2. คำถามการวิจัย	4
	3. วิธีการดำเนินการวิจัย	4
	3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
	3.2 เครื่องที่ใช้ในการวิจัย	5
	3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	6
	3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	6
ตอนที่ 2	ผลการวิจัย	
	2.1 บริบทโรงเรียน	8
	2.2 แนวคิด/กระบวนการที่เกี่ยวกับการเรียนรู้	20
	2.3 ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการ การที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	25
	2.4 ยุทธวิธี/วิธีการ/กระบวนการของครูที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียน รู้	25
	2.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการ พัฒนาโรงเรียน	31
	2.6 สภาพความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการ การเรียนรู้ของโรงเรียน	31
	2.7 ปัญหา/อุปสรรคและความต้องการในการ พัฒนากระบวนการเรียนรู้	32
	2.8 การวิเคราะห์หาค่าประกอบที่ส่งผลต่อความ สำเร็จของกระบวนการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้	31
ตอนที่ 3	การสรุป อภิปรายผลการวิจัย	36
	3.1 สรุปผลการวิจัย	36
	3.2 อภิปรายผล	39
	3.3 ข้อเสนอแนะ	40

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ : กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา พระนครศรีอยุธยา

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยครั้งยิ่งใหญ่ในรอบร้อยปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาได้ส่งผลให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวได้กำหนดสาระในการปฏิรูปการศึกษาไว้ 8 ด้าน โดยการปฏิรูปทุกด้านต้องมุ่งสู่หลักชัย คือการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ดังนั้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงนับเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และเป้าหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ก็คือ การผลักดันและส่งเสริมให้โรงเรียนและครูทั่วประเทศมีการจัดสาระกระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษามหาวัดที่ 4 มาตราที่ 22-30

การส่งเสริมให้โรงเรียนและครูสามารถจัดสาระกระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาโดยทั่วถึงกันนั้น นับเป็นเรื่องที่ยาก แต่ก็สามารถทำได้หากมียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สภาคณบดีครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ตกลงร่วมกันที่จะดำเนินการส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา เนื่องจากการวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนกับนักวิชาการในมหาวิทยาลัย และเป็นการวิจัยที่สามารถเชื่อมการปฏิบัติงานทั้ง 3 ด้านของครู คืองานด้านการเรียนการสอน งานวิจัยและงานปรับปรุงและพัฒนางานให้ประสานสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียว และช่วยให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย ในการนี้ได้มอบหมายให้ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แหมมณี และคณะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำข้อมูลเสนอชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (basic education) ทั้งหลาย ได้ร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียน/สถานศึกษาทั้งระบบ (whole school development) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน (area - based development) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory action research)

ชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามข้อเสนอโครงการ ประกอบด้วยโครงการย่อย ๆ ประมาณ 60 โครงการ และเพื่อให้โครงการสามารถพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชนได้อย่างยั่งยืน โครงการจึงควรเป็นโครงการวิจัยแบบร่วมมือ (collaborative research) ระหว่างนักวิจัย 4 ระดับคือ (1) นักวิจัยระดับสถาบัน ได้แก่ คณาจารย์ของสถาบันครูศึกษาหรือองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจากภาครัฐหรือเอกชน (2) นักวิจัยระดับพื้นที่ ศึกษาในเทศก์จังหวัดหรืออำเภอ (3) นักวิจัยระดับโรงเรียน/สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียน/สถานศึกษา และ (4) นักวิจัยอิสระ ได้แก่ บุคคลที่มีความสนใจในเรื่องการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นผู้ที่อยู่ในและนอกสาขาวิชาการศึกษา โดยโครงการอาจริเริ่มและนำเสนอโดยนักวิจัยระดับใดก็ได้ แต่คณะนักวิจัยควรประกอบด้วยนักวิจัยทั้ง 4 ระดับ

ในการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทั้ง 4 ระดับ ให้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน/สถานศึกษาที่ให้การศึกษาระดับพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนการดำเนินงาน จัดเตรียมงานและประสานงานให้การดูแล ติดตาม และช่วยเหลือการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะการดำเนินงานในขั้นต้น คณะผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดเตรียมงานให้พร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนและคณะนักวิจัยทั้ง 60 โครงการ ซึ่งงานที่สำคัญได้แก่ การกำหนดกรอบแนวคิดและรายละเอียดที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาและดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของโครงการ รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับใช้ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำและดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งการที่จะจัดทำสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นให้ได้ดีและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงนั้น จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานอันได้แก่ ข้อเท็จจริง ข้อความรู้และ ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมากระแสของการปฏิรูปการศึกษาได้ส่งผลให้โรงเรียน/สถานศึกษา เริ่มต้นตัวที่จะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียน/สถานศึกษาที่มีความพร้อมโดยเฉพาะโรงเรียน/สถานศึกษาที่มีผู้นำที่มีความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์และฉับไว และโรงเรียน/สถานศึกษาที่มีครูผู้นำซึ่งเป็นต้นแบบของการพัฒนาได้ ต่างก็พยายามปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ แสวงหายุทธวิธีในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และดำเนินการพัฒนาไปตามกำลังความสามารถ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์มากขึ้นน้อยแตกต่างกันไป โรงเรียนดังกล่าวมีกระจายอยู่ทุกสังกัดในบริบทที่แตกต่างกันและนับได้ว่าเป็นโรงเรียนผู้นำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่น่าจะมีการศึกษาเจาะลึกให้เห็นองค์ประกอบ/ปัจจัยและกระบวนการสำคัญๆ (critical process) ที่ช่วย

ให้การพัฒนาประสบผลสำเร็จ รวมทั้งอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนา และวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาและเผชิญสถานการณ์ ส่วนโรงเรียนที่มีการพัฒนาไปตามปกติก็ควรได้รับการศึกษาด้วยเช่นกันเพื่อให้เห็นภาพรวมของโรงเรียนทั้งหมด

ข้อมูลทั้งหมดนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในการกำหนดกรอบแนวคิดและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการวิจัยและพัฒนา ยังเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัยที่สนใจจะดำเนินการวิจัยและพัฒนาตามโครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และเป็นประโยชน์โดยตรงต่อโรงเรียน/สถานศึกษาจำนวนมากทั่วประเทศที่จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 อีกด้วย

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาข้อมูลของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นวิทยาลัยที่ดำเนินการเรียนการสอนตามปกติเพื่อทำการศึกษาเจาะลึกให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าวข้างต้น

ตอนที่ 1 การดำเนินการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาแนวคิด/กระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

1.1.2 เพื่อศึกษายุทธวิธี การเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.1.3 เพื่อศึกษายุทธวิธี/กระบวนการ/วิธีการ สำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้

1.1.4 เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน

1.1.5 เพื่อศึกษาปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง

1.1.6 เพื่อวิเคราะห์หาองค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี (case study) ซึ่งใช้วิธีการศึกษาสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) และ/หรือ การจัดกลุ่มสนทนา (focus group) รวมทั้งการสอบถามและการศึกษาเอกสาร รายละเอียดการดำเนินการในด้านต่างๆ มีดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรของวชิราวุธวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลดังนี้

- 1.1) ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหาร
- 1.2) ครู
- 1.3) นักเรียน
- 1.4) ผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องจากชุมชน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในปีการศึกษา 2543 ซึ่งได้แก่ บุคลากรดังต่อไปนี้

- 2.1) ผู้บริหาร และผู้ช่วยผู้บริหาร
- 2.2) ครู ประกอบด้วย

(1) ครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 17 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จำแนกตามหมวดวิชาต่าง ๆ โดยเฉลี่ยหมวดละ 2 คน

(2) ครูผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 6 คน เป็นครูแกนนำ 1 คน และสุ่มตัวอย่างง่ายหมวดวิชาละ 1 คน

3) นักเรียน ประกอบด้วย

3.1) นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 20 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3 คณะละ 6-7 คน

3.2) นักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 9 คน เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 คณะละ 3 คน มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับ เก่ง กลาง อ่อน

3.3) นักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ หลังผู้วิจัยสังเกตการสอนในห้องเรียนโดยเฉลี่ยห้องละ 2 คน รวม 12 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน

1) แบบสอบถาม มี 2 ชุด คือ

1.1) แบบสอบถามครูเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

1.2) แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

แบบสอบถามข้างต้นมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ร่วมกับแบบประเมินค่า

สร้างโดยคณะวิจัย

2) แบบสัมภาษณ์ มี 3 ชุด คือ

2.1) แบบสัมภาษณ์นักเรียนเรื่องกระบวนการเรียนรู้

2.2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครู เรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.3) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเรื่องกระบวนการเรียนรู้

3) แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

4) แบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน

ในการพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนตามลำดับต่อไปนี้

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยแต่ละชุด

3) สร้างเครื่องมือฉบับร่างตามกรอบแนวคิด แล้วนำมาประชุมเพื่อปรับปรุง

แก้ไขจำนวน 6 ครั้ง จนได้เครื่องมือวิจัยที่มีความตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

4) นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วมาจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สำหรับแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียนนั้น คณะผู้วิจัยจำนวน 5 คน ผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมทั้งหมด 6 คน ได้นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) โดยสังเกตการเรียน การสอนของครูและนักเรียนพร้อมกัน จากนั้นนำผลการบันทึกของผู้วิจัยแต่ละคนมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

1) การบันทึกเหตุการณ์และข้อมูลตรงตามความเป็นจริง

2) ข้อมูลที่สังเกตและบันทึกได้ตรงกันอย่างน้อย 70%

3) การตีความหมายข้อมูล/การแปลผลข้อมูลสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่

ผลพบว่าความสอดคล้องในการสังเกตของคณะผู้วิจัยเป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว แสดงว่าคณะผู้วิจัยมีความตรงในการใช้แบบบันทึกการสังเกตการณ์ดังกล่าว

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ทำความรู้จัก สร้างความสัมพันธ์กับคณะผู้บริหารโรงเรียนและครู
- 2) สัมภาษณ์ข้อมูลทางกายภาพของโรงเรียน และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 3) แจกแบบสอบถามครู และแบบสอบถามนักเรียน
- 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและกรรมการบริหารสถานศึกษาที่มาจากชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) และอัดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ไว้ หรือมีผู้ช่วยในการบันทึกข้อมูล

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามครูและนักเรียนในส่วนที่เป็นปลายเปิดมาวิเคราะห์และประมวลผลเป็นความเรียง
- 2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามครูและนักเรียนในส่วนที่เป็นการประเมินค่ามาหาค่าเฉลี่ยและตีความหมาย
- 3) นำข้อมูลจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมาวิเคราะห์ โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล และประมวลข้อมูลประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน
- 4) สร้างกรอบในการประมวลข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยสรุปได้ดังนี้
 - 4.1) บริบทของโรงเรียน
 - 4.2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน
 - แนวคิด/กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้
 - ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - ยุทธวิธี/วิธีการ/กระบวนการสำคัญ ๆ ของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จ / เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน
 - สภาพความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - ปัญหา/อุปสรรคและความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.3) สรุปองค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญ ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.4) อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

5) ประมวลข้อมูลที่ได้จากเอกสารการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน และสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) โดยมีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ในการสรุปข้อมูล กล่าวคือ มีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสอบถาม สัมภาษณ์ การสังเกตและ/หรือจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ และนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบที่กำหนด

ตอนที่ 2 ผลการวิจัย - กรณีศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของวิทยาลัย

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวิทยาลัย

2.1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพของวิทยาลัย

วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ เลขที่ ค 2 หมู่ 3 ถนนป่าไทน์ ตำบลหอรบตันไชย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 โทรศัพท์ (035) 241211

วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่บนพื้นที่ 11 ไร่ 64 ตารางวา ภายในบริเวณวิทยาลัยมีอาคารเรียน 6 หลัง หอประชุม โรงอาหาร บ้านพักอาจารย์ 8 หลัง แฟลตสำหรับอาจารย์ 1 หลัง และคณงาน 1 หลัง และอาคารผลิตผล

อาคารหมายเลข 1 เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก 3 ชั้น ใช้เป็นห้องผู้ช่วยผู้อำนวยการ ห้องเอกสารการพิมพ์ ห้องพักอาจารย์ ห้องเรียนทฤษฎี ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล และห้องเก็บวัสดุ

อาคารหมายเลข 2 เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก 3 ชั้น ใช้เป็นห้องปฏิบัติการ ห้องเรียนทฤษฎี และห้องพักอาจารย์

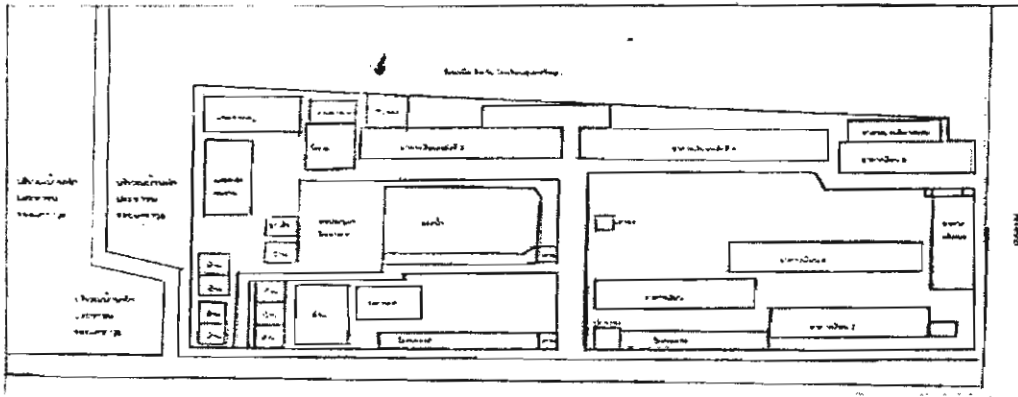
อาคารหมายเลข 3 เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก 4 ชั้น ใช้เป็นห้องปฏิบัติการ ห้องเรียนทฤษฎี ห้องเรียนพละนันทรมัย ห้องพักอาจารย์ ห้องถ่ายเอกสาร ห้องวิทยาศาสตร์ และห้องพัสดุกลาง

อาคารหมายเลข 4 เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก 4 ชั้น ใช้เป็นศูนย์พัฒนาเด็กวัยก่อนเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องพักอาจารย์ ห้องเรียนทฤษฎี ห้องจริยธรรม และห้องโสตทัศนศึกษา

อาคารหมายเลข 5 เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก 4 ชั้น ใช้เป็นห้องพักอาจารย์ ห้องเรียนทฤษฎี และห้องปฏิบัติงาน

อาคารหมายเลข 6 เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก 4 ชั้น ใช้เป็นห้องผู้ช่วยราชการ ห้องผู้ช่วยผู้ช่วยราชการ ห้องงานทะเบียน ห้องสมุด ห้องพักอาจารย์ ห้องเรียนทฤษฎี และห้องปฏิบัติการ

แผนผังบริเวณวิทยาลัย

1.2 ประวัติความเป็นมาของวิทยาลัย

วิทยาลัยเริ่มเปิดทำการสอนเมื่อปี พ.ศ. 2477 โดยอาศัยอยู่ในบริเวณกองพันทหารช่าง ตำบลหัวแหลมเก่า กระทรวงกลาโหมให้ใช้ชื่อว่า โรงเรียนประถมวิสามัญแผนกช่าง รับนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 ปี พ.ศ. 2482 โรงเรียนเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนการช่างสตรี พระนครศรีอยุธยาขึ้นกับกรมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2483 โรงเรียนย้ายมาตั้งที่ถนนป่าไผ่ ตำบล หอรัตนไชย รัฐมนตรีกระทรวงการคลังในขณะนั้น คือ หลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดา พนมยงค์) อนุมัติเงินรายได้ของกรมสรรพสามิต จัดสร้างอาคารเรียน 2 หลัง หอนอน 2 หลัง บ้านพักครู 3 หลัง บ้านพักภารโรง 2 หลัง โรงครัว 1 หลัง ในเนื้อที่ 11 ไร่ 2 งาน 64.5 ตารางวา

พ.ศ. 2516 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา และกรมอาชีวศึกษายกฐานะเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2524 เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

พ.ศ. 2528 เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.)

พ.ศ. 2538 เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

พ.ศ. 2539 เปิดสอนระดับทวิภาคี ระดับ ปวช. สาขาวิชาการโรงแรม

พ.ศ. 2543 เปิดสอนระดับทวิภาคีระดับ ปวช. สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ และสาขาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

ปัจจุบันเปิดทำการสอนตามหลักสูตร 2 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทั้งในระบบปกติ และระบบทวิภาคี

วิทยาลัยมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ยึดถือตามปรัชญาของกรมอาชีวศึกษา คือ ทักษะ เยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม ล้ำเลิศวิชา ใช้เวลาให้เกิดคุณ ส่วนปรัชญาของวิทยาลัยเอง คือ คิดเป็น ทำเป็น เติบโตการศึกษา พัฒนาคุณธรรม มุ่งนำอาชีพ

ผลงานดีเด่นของวิทยาลัย มีดังนี้

ด้านสถานศึกษา

พ.ศ. 2531 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันทักษะวิชาชีพระดับชาติ
งานศิลปหัตถกรรม อาชีวศึกษา ครั้งที่ 14 จากกระทรวงศึกษาธิการ

เกียรติบัตรรางวัลที่ 1 การประกวดอ่านร้อยแก้ว จากกรมวิชาการ

พ.ศ. 2534 รางวัลชนะเลิศการประกวดกระทงประดิษฐ์ จากเทศบาล
พระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2535 โล่ขอบคุณและนิยามยกย่องที่ได้มีส่วนช่วยเหลืองานของ
องค์กร กลางเพื่อจรรโลงระบบประชาธิปไตย จากคณะกรรมการองค์กรกลางเพื่อการเลือกตั้ง

พ.ศ. 2536 รางวัลชนะเลิศการประกวดร้องเพลงการประมุขวิชาการองค์กร
วิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย จากประธานอำนวยการองค์กร เรวีวิชาชีพภาคตะวันออก

พ.ศ. 2537 สถานศึกษาดีเด่นระดับชาติ จากกรมอาชีวศึกษา
รางวัลชนะเลิศหน่วยมาตรฐานดีเด่นการประชุมองค์การ
วิชาชีพระดับภาคจากคณะกรรมการองค์กรวิชาชีพภาคตะวันออก

รางวัลชนะเลิศการตอบปัญหาวิชาการการประชุมวิชาการ
ระดับภาค จากคณะกรรมการวิชาชีพภาคตะวันออก

รางวัลดีเด่นการประกวดโครงการภายใต้การนิเทศ (อศธ.)
งานประชุมองค์การวิชาชีพครั้งที่ 2 จากคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารวิชาชีพระดับชาติ

พ.ศ. 2541 โล่รางวัลชนะเลิศการประกวดเขียนพรรยาประเภทสวยงาม
จากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รางวัลชนะเลิศการประกวดสิ่งประดิษฐ์จากของเหลือใช้
ทั่วไปประเภทอุปกรณ์ตกแต่งบ้าน จากกรมอาชีวศึกษา

พ.ศ. 2542 เกียรติบัตรโรงเรียนสีขาวเฉลิมพระเกียรติพลอดยาเสพติด

จากกระทรวงศึกษาธิการ

เกียรติบัตรเพื่อแสดงว่าได้ผ่านเกณฑ์ประเมินมาตรฐานอาชีพ
จากกรมศึกษาจากกรมอาชีวศึกษา ปี 2542

ด้านบุคลากร (ครูอาจารย์)

- พ.ศ. 2527 โล่รางวัลข้าราชการตัวอย่าง จากกระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. 2530 เกียรติบัตรครูตัวอย่าง จากกรมอาชีวศึกษา
- พ.ศ. 2531 เกียรติบัตรรางวัลที่ 1 การประกวดชุดการสอนทฤษฎีวิชาประวัติ
ศิลปะ 2 ระดับชาติ จากกรมอาชีวศึกษา
- พ.ศ. 2532 เกียรติบัตรรางวัลที่ 1 การประกวดเครื่องบินดินเผา 1 ระดับชาติ
จากกรมอาชีวศึกษา
- พ.ศ. 2536 รางวัลเสมาธรรมจักรคู่เกียรติบัตร ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพุทธ
ศาสนา สาขาส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรม จากสมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระราชสกลมหาสังฆปริณายก
- พ.ศ. 2541 เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ "ครูศุคติ" จากคุรุสภา

ด้านบุคลากร (ลูกจ้างประจำ)

- พ.ศ. 2537 รางวัลลูกจ้างประจำดีเด่น จากกระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. 2538 เกียรติบัตรรางวัลข้าราชการพลเรือนดีเด่น จากกระทรวงศึกษา-
ธิการ

ด้านบุคลากร (นักเรียน – นักศึกษา)

- ผู้สำเร็จอาชีวะตัวอย่าง ปี 2536 2537 2538 2540 2542 และ 2543
- พ.ศ. 2537 เยาวชนดีเด่นระดับชาติ จากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. 2538 เยาวชนดีเด่นสาขาศิลปวัฒนธรรม จากคณะกรรมการจัดงานวัน
เยาวชนแห่งชาติ
- พ.ศ. 2541 รางวัลชนะเลิศแข่งขันพิมพ์ดีดไฟฟ้าภาษาไทย ระดับ ปวส. ในงาน
ศิลปหัตถกรรมนักเรียน จากกระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. 2543 รางวัลที่ 1 งานวาดเส้นงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนนักศึกษา

รางวัลที่ 1 จิตรกรรมไทย งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนนักศึกษา

รางวัลที่ 1 กระเช้าดอกไม้ประดิษฐ์ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน
นักศึกษา

รางวัลที่ 3 เสื้อสตรีกลางวัน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนนักศึกษา

2.1.3 บุคลากรของวิทยาลัย

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา ชื่อ นายอนันต์ ใจงาม อายุ 54 ปี คุณวุฒิ คอ.ม. (บริหารอาชีพและเทคโนโลยีศึกษา)

ตารางที่ 1 จำนวนบุคลากรของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา แยกตามคณะวิชา

ฝ่าย/คณะวิชา/งาน	จำนวน		รวม	ระดับการศึกษา		
	ชาย	หญิง		สูงกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ต่ำกว่า ปริญญาตรี
ฝ่ายบริหาร	2	3	5	3	2	-
คณะคหกรรม	4	13	17	3	14	-
คณะวิชาบริหารธุรกิจ	2	21	23	1	21	1
คณะวิชาศิลปกรรม	7	2	9	-	9	-
คณะวิชาพื้นฐาน	6	14	20	1	19	-
ข้าราชการพลเรือน	1	-	1	-	-	1
ครูจ้างสอน	1	5	6	-	4	1
ลูกจ้างประจำ	7	6	13	-	-	13
ลูกจ้างชั่วคราว	4	13	21	-	-	17
รวม	33	77	115	8	69	33

อาจารย์ของวิทยาลัยมีภาระงานสอนประมาณ 30-35 คาบ/สัปดาห์ โดยเฉลี่ยและมียานในหน้าที่พิเศษเกือบทุกคน จึงไม่มีเวลาเหลือพอที่จะทำงานวิชาการ หรืองานวิจัยใด ๆ ทางวิทยาลัยแก้ปัญหาโดยการจ้างครูพิเศษวิชาบริหารธุรกิจ และแผนกอาหาร ภาระงานในปัจจุบันของวิทยาลัยต้องการบุคลากรเพิ่มอีกประมาณ 30 %

ข้อมูลของนักเรียน นักศึกษา

ปัจจุบันมีนักเรียนนักศึกษารวมทั้งสิ้น 2,000 คน แยกตามคณะวิชาดังนี้ คณะวิชาบริหารธุรกิจ ปวช. 946 คน ปวส. 315 คน คณะวิชาคหกรรม ปวช. 546 คน ปวส. 62 คน คณะวิชาศิลปกรรม ปวช. 131 คน ปวส. - คน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

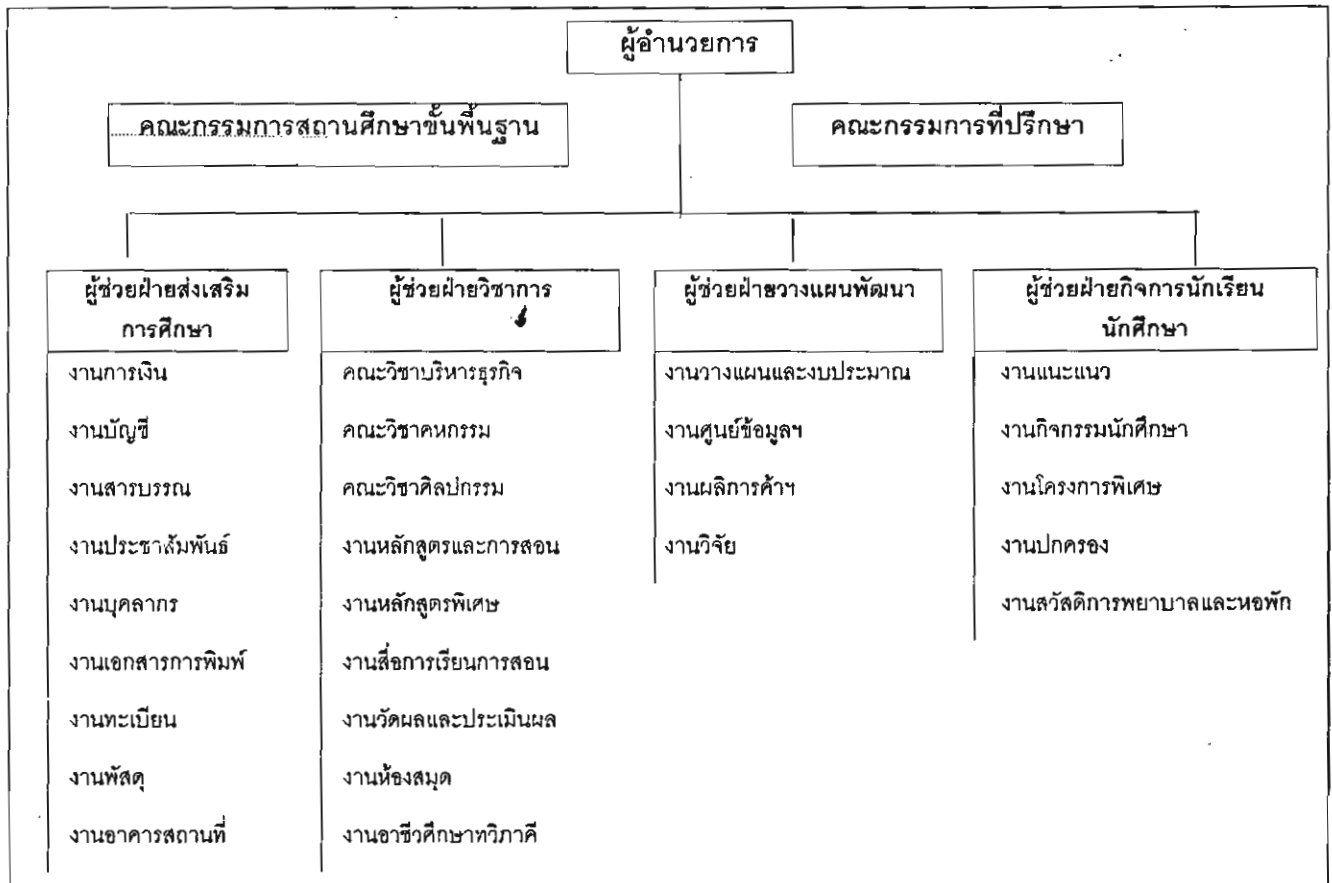
ผลการสอบโดยเฉลี่ยในแต่ละชั้นปีค่อนข้างต่ำ ตั้งแต่เปลี่ยนระเบียบการวัดผล ปี 2540 ให้นักเรียนผ่านแม้ได้ระดับคะแนน 1 ทำให้มีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาด้วยระดับคะแนนที่ต่ำ จำนวนมากกว่า 50 %

นักเรียนมีปัญหาในเรื่องการขาดเรียน บางครั้งเรียนไปได้ 4 สัปดาห์ แล้วหายไปไม่มาเรียนอีกเลย นักเรียนปวช.ปีที่ 1 ประมาณ 20 % ที่ออกไปหลังมาเรียนได้ระยะหนึ่ง คาดว่าอาจไม่ชอบเรียนในสายอาชีพนั้น ๆ หรืออาจได้ที่เรียนใหม่ที่ถูกใจมากกว่า สอนนักเรียนบางกลุ่มที่มีผลการเรียนดี มักจะเรียนต่อ ในระดับสูงขึ้น

ในการรับสมัครเรียน วิทยาลัยใช้วิธีให้เลือกสมัครได้ 2 อันดับ เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้เรียน ถ้าคะแนนได้ถึงอันดับ 1 ก็ได้เรียนแผนกที่ต้องการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนที่เลือกแผนกเดียวกันด้วย ถ้าคะแนนพลาดจากอันดับ 1 ก็ได้เรียนอันดับที่ 2 ดังนั้นจึงมีนักเรียนที่ได้เรียนถึง 90 % ของนักเรียนที่มาสมัครเรียน ทำให้มีจำนวนนักเรียนมากประมาณ 47-50 คน ในแต่ละชั้นเรียน

2.1.4 การบริหารของวิทยาลัย

แผนผังการบริหาร

เป้าหมาย

การดำเนินงานตามนโยบายสู่ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษามีจุดเน้นที่การพัฒนา คุณภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

1.1 จัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในชุมชน ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ

1.2 พัฒนาระบบการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้สามารถผลิตและพัฒนา กำลังคนได้สอดคล้องกับความต้องการ

1.3 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1.4 นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการเรียน การสอน

1.5 พัฒนาผู้เรียนให้มีกระบวนการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และให้มีกระบวนการคิดในเชิงวิชาชีพ ด้านระบบการบริหารการจัดการ

1.6 พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านสื่อภาษาได้แก่ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.7 พัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยเน้นการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนการสอน

1.8 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามโดยให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมตามคุณลักษณะ 11 ประการ ดังต่อไปนี้

1.8.1 การรักษาความสะอาดร่างกาย ทidyอยู่อาศัย สถานศึกษา และชุมชน

1.8.2 มีจิตสำนึก และร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.8.3 การมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย

1.8.4 การประหยัดออม และนิยมไทย

1.8.5 การมีคุณธรรม และปฏิบัติตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ

1.8.6 การปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทแบบไทย

1.8.7 การมีวินัยจราจร

1.8.8 การเป็นคนตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่

1.8.9 การปฏิบัติตนในการเข้าแถวเรียงลำดับก่อนหลังในการเข้ารับบริการต่าง ๆ

1.8.10 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษา หรือชุมชน

1.8.11 การไม่พัวพันยาเสพติดให้โทษ

2. ด้านการบริหารจัดการ

2.1 สถานศึกษามีการจัดองค์การโดยสร้างการบริหารงานอย่างมีระบบครบวงจรโดย

2.1.1 ปรับจัดองค์การ/โครงสร้างการบริหารงานชัดเจน เป็นไปตามสายงาน

2.1.2 จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา ปรัชญาสถานศึกษา และแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

2.1.3 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีความครบถ้วน ถูกต้องตรงกับความต้องการ และทันต่อการใช้งาน เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและบริการแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 พัฒนาระบบการวิจัย การประเมินผล ให้สามารถนำผลข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนา

2.1.5 พัฒนาระบบการสร้างงานการค้า การสร้างงานสร้างรายได้ในสถานศึกษา

2.2 สถานศึกษามีความสัมพันธ์และร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2.2.1 พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ในการร่วมกันจัดการศึกษา

2.2.2 พัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจต่อชุมชนให้เห็นความสำคัญ และมีส่วนร่วมใน การพัฒนาการศึกษา

2.2.3 พัฒนาระบบการจัดการศึกษา โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้มีความสอดคล้องและสนองความต้องการของท้องถิ่น

3. ด้านทรัพยากร

3.1 ให้บุคลากรมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน โดย

3.1.1 จัดบุคลากรตรงตามคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถกับงานที่ได้รับมอบ

3.1.2 จัดสวัสดิการให้แก่บุคลากร เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

3.2 สถานศึกษามีครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนเพื่อพื่อต่อการใช้งาน โดยจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากร (จัดซื้อ/จัดหา) ตามความจำเป็นและดำเนินการตามแผนให้เป็นไปตามเป้าหมาย

4. ด้านสภาพแวดล้อมภายในและโดยรอบสถานศึกษา

4.1 พัฒนาและบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ต่อผู้เรียน

4.2 สร้างความตระหนักแก่บุคลากรและนักเรียนนักศึกษาให้เห็นคุณค่า และบทบาทหน้าที่ในการดูแลบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม

4.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนา และบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมให้แก่บุคลากร และนักเรียนนักศึกษา

5. ด้านการกำกับ ตรวจสอบ รายงาน ผลการปฏิบัติงานให้ชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง โดย

5.1 พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการปฏิบัติงานของ งาน/โครงการ

5.2 จัดทำระบบข้อมูลสื่อสารสนเทศ เพื่อรายงานผลต่อชุมชน

วิทยาลัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของครู-อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักการภารโรง นักเรียนนักศึกษา และผู้ปกครองที่มีต่อสภาพการบริหารและจัดการของวิทยาลัย ปรากฏพบสภาพภายในวิทยาลัยที่เป็นจุดอ่อน จุดแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกวิทยาลัย ที่เป็นโอกาสและปัญหาอุปสรรคดังต่อไปนี้

สภาพจุดอ่อน/จุดแข็งในวิทยาลัย

รายการ	จุดอ่อน	จุดแข็ง
1.ด้านสภาพแวดล้อม	1.ขาดระบบการบำบัดเสียและสิ่งปฏิกูลที่ถูกต้อง 2. อาคารเรียนขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง 3. ห้องเรียนทฤษฎีไม่เพียงพอกับผู้เรียน 4. ที่จอดรถมีไม่พอ 5. อาคารเรียนไม่เชื่อมต่อกัน 6. ที่นั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ 7.การจัดพื้นที่ใช้สอยอาคารผลิตผลไม่เหมาะสม	1. ลักษณะสถานที่ตั้งวิทยาลัยเหมาะสมสวยงามเป็นสีเขียว 2. สถานที่ตั้งวิทยาลัยอยู่ติดถนนสายหลักสองสายอยู่ใกล้ชุมชนการคมนาคมสะดวก 3. บริเวณสถานศึกษาและอาคารเหมาะสมมีบรรยากาศร่มรื่นน่าเรียน
2. ด้านการเรียนการสอน	1.ขาดความร่วมมือกับสถานประกอบการในการวางแผนการสอนด้านวิชาชีพ 2.อุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาปฏิบัติไม่เพียงพอไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีกับการเรียนการสอน 3.ครูอาจารย์ไม่ทำแผนการสอน 4.ครูอาจารย์ขาดการอบรมพัฒนาด้านวิชาการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5.ครูมีชั่วโมงสอนมากเกินไป 6.ครูมีงานพิเศษมาก	1. ครู อาจารย์ ส่วนใหญ่สนใจดูแลนักเรียนนักศึกษาดี 2. การจัดบุคลากรตรงกับความรู้ความสามารถ 3. ครูได้รับการสัมมนาด้านการเรียนการสอน 4. มีการสนับสนุนด้านการศึกษาต่อของบุคลากร

รายการ	จุดอ่อน	จุดแข็ง
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	1. ไม่ทำเทคโนโลยีสื่อการสอนสมัยใหม่มาใช้ประกอบการสอน 2. ห้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งค้นคว้าความรู้ไม่ทันสมัยต้องปรับปรุง 3. ห้องวิทยาศาสตร์ขาดครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์การทดลอง 4. เครื่องฉายข้ามศีรษะมีไม่ครบทุกห้องเรียน 5. เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องพิมพ์ดีดในวิชาปฏิบัติไม่พอเพียงกับผู้เรียน 6. ขาดคู่มือ และเอกสารประกอบการสอนวิชาชีพด้านคหกรรม ศิลปกรรม	--
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	1. ผู้เรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในกิจกรรม 2. นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม 3. ขาดการสรุปผลความสำเร็จและพัฒนาการของ นักเรียน 4. ขาดการอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 5. การจัดกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่มีน้อย 6. สถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน	1. กิจกรรมด้านชมรมลูกเสือจัดเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน 2. ครูส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัย 3. มีการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขพฤติกรรมและพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านการเรียน วินัย และคุณภาพ จริยธรรม
5. ด้านสวัสดิการ	1. ตู้น้ำดื่มไม่เพียงพอแก่นักเรียน 2. ที่นั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ 3. ร้านค้าและโรงอาหารขาดสุขอนามัย 4. ที่รับประทานอาหารของครูอาจารย์ในหอประชุมอยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสม 5. ขาดสื่อโสตทัศนในโรงอาหารและสำหรับนักเรียน นักศึกษา และ ครูอาจารย์ช่วงเวลาที่พัก	1. มีการประกันอุบัติเหตุให้กับนักเรียน นักศึกษา 2. สวัสดิการห้องพยาบาลจัดได้เหมาะสม 3. มีอาหารเพียงพอกับความต้องการของนักเรียนนักศึกษา 4. มีการตรวจสุขภาพประจำปี

รายการ	จุดอ่อน	จุดแข็ง
6. ด้านผู้เรียน	1. พื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่เรียนอ่อน 2. นักเรียนนักศึกษา ขาดความรักและศรัทธาในวิทยาลัย 3. นักเรียนนักศึกษาขาดความมีระเบียบวินัย 4. นักเรียนนักศึกษาไม่สนใจเรียนและไม่ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม 5. ผู้เรียนขาดความอดทน 6. นักเรียนนักศึกษา ขาดความรับผิดชอบ 7. นักเรียนนักศึกษา บางกลุ่มละเมิดกฎระเบียบ	1. นักเรียนนักศึกษามีความรักสามัคคี 2. นักเรียนนักศึกษา ประสบความสำเร็จในงานวิชาชีพ
7. ด้านครูอาจารย์	1. ครูบางคนไม่เอาใจใส่ผู้เรียน 2. ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน 3. ครูมีงานพิเศษและงานเร่งด่วนนอกเหนือจากการสอนมากเกินไป 4. ครูบางคนใช้วาจาไม่สุภาพกับนักเรียน 5. ครูเข้าสอนไม่ตรงเวลา 6. ครูบางคนไม่มีการเตรียมการสอน	ครูมีคุณธรรมมีความเสียสละต่อส่วนรวม
8. ด้านผู้บริหาร	1. ระบบงานที่ทำขาดประสานงานและติดตามผลงาน 2. ขาดความสามัคคีกันระหว่างผู้บริหารในการทำงาน 3. ส่วนใหญ่ปรับปรุงแต่บริเวณรอบ ๆ วิทยาลัย การเรียนการสอนได้รับการดูแลน้อยมาก 4. ขาดการลงมือช่วยผู้ได้บังคับบัญชาด้วย ตนเอง 5. ขาดมนุษยสัมพันธ์กับครูระดับล่าง 6. ขาดวิธีการใหม่เพื่อพัฒนางาน	ผู้บริหารเป็นบุคคลที่ชุมชนรู้จักเป็นที่ยอมรับของนักเรียนผู้ปกครองและชุมชน

สภาพโอกาส/ปัญหาอุปสรรค ภายนอกวิทยาลัย

โอกาส	ปัญหาอุปสรรค
1. สถานที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน มีความสะดวก ในการเดินทางและติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน 2. มีนิคมอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม สถานประกอบการ และโรงแรม ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง 3. ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทั้งของชาวไทยและชาวต่างประเทศ ด้วยเป็นจังหวัดที่เป็นเมืองหลวงเก่าของประเทศ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัฒนธรรมมากมาย ได้รับการยกย่อง จากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลก	1. ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร 2. มีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพ ในระดับสาขาวิชาเดียวกันหลายสถาบัน เป็นโอกาสและทางเลือกต่อผู้ต้องการเข้าศึกษาต่อ ส่งผลต่อจำนวนการรับนักเรียนนักศึกษาของวิทยาลัย 3. ความต้องการเข้าศึกษาต่อ ในระดับปวส. บางสาขาวิชา ได้แก่ วิชาคหกรรม วิชาบัญชีเลขานุการ มีค่อนข้างน้อย

การผลิตนักเรียน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาออกไปให้มีคุณภาพเด่นเฉพาะคือ มีความรู้เชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพได้ตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน อีกทั้งมีความรับผิดชอบสูงสุด มีความมานะ อดทน พัฒนาดน สม่่าเสมอ มีความตั้งใจรักดีต่อหน่วยงาน และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพนั้น เพื่อสร้างสรรค์องค์กรด้วยความบริสุทธิ์อย่างสมบูรณ์แบบ

2.2 แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้

2.2.1 ผู้บริหารวิทยาลัย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยามีดังต่อไปนี้

(1) นายอนันต์ ใจงาม ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยาตรีจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง เข้ารับราชการเป็นครูกรมสามัญศึกษาเป็นเวลา 11 ปี แล้วย้ายมาทำงานที่วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม เมื่อปี 2524 โดยทำหน้าที่สอนศิลปะและสัตทัศนศึกษา ทำงานด้านพัสดุ เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการศึกษาและฝ่ายกิจการนักเรียนนักศึกษา แล้วมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2542 มีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างนี้

การเรียนรู้ คือ การได้รับประสบการณ์ตรง การเรียนรู้ที่ดีเป็นผลของบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ การทำงานของครูอาจารย์ ความเข้าใจของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนเพื่อการประกอบอาชีพ และการใช้ประสบการณ์มุมมองจากระดับสูงของผู้บริหารมาจัดการงานอย่างเหมาะสม บุคคล 3 กลุ่มนี้ ต้องเข้าใจเรื่องการเรียนรู้และวิธีเรียนรู้ ซึ่งไม่ใช่การสอนโดยบอกให้นักเรียนจด เพราะการเรียนรู้ต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูต้องทำงานหนัก วางแผนล่วงหน้า ศึกษางานของตนเองให้ลึกซึ้งและหาวิธีช่วยแนะนำนักเรียน

ขณะนี้วิทยาลัยมีธรรมนูญโรงเรียนไผ่เป็นแนวทางในการพัฒนาวิทยาลัยซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทั้ง 3 กลุ่มที่กล่าวมาทำงานประสานกัน มิฉะนั้นการจัดการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะไม่มีทางสำเร็จได้เลย

(2) นางอรสา รามโกมุท ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สาขาการบัญชี จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง แล้วทำการสอนที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรีเป็นเวลา 10 ปี จึงย้ายมารับตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา ปี 2539 ได้ไปศึกษาต่อปริญญาโท ที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาบริหารอาชีวศึกษา และเทคนิคศึกษา

เมื่อเข้าศึกษาระดับปริญญาโทจึงเริ่มเข้าใจเรื่องการเรียนรู้ และทราบว่าในปัจจุบันการเรียนรู้มีแนวคิดพื้นฐานที่หลากหลาย ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอด แต่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ศึกษาเองจากประเด็นที่ครูแนะให้ โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การทัศนศึกษาดูงาน การฟังคำบรรยายของวิทยากร เป็นต้น และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ๆ ต้องเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2.2 ครู

จากการสัมภาษณ์ครู 12 คนจากคณะต่าง ๆ มีเพียง 2 คนที่ปริญญาตรีทางการศึกษา ครูเหล่านี้ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ ดังนี้

ในอดีตเคยทราบว่าการเรียนรู้ คือ การถ่ายทอด นักเรียนต้องรู้ทฤษฎีก่อนแล้วจึงปฏิบัติ ดังนั้นในการสอนจึงบอกความรู้ทั้งหมดให้กับนักเรียน เมื่ออธิบายจนนักเรียนเข้าใจแล้วจึงให้ลงมือปฏิบัติ รู้สึกพอใจในการสอนแบบนี้เพราะนักเรียนรู้เรื่องดี ทำข้อสอบได้ แต่เมื่อการเรียนการสอนแบบใหม่เน้นให้นักเรียนค้นหาความรู้เอง นักเรียนตื่นตัวในการเรียน แต่จำได้น้อยลง ครูต้องมึนงานตรวจมากขึ้นและนักเรียนสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ครูทุกคนได้ให้ทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังประเด็นต่อไปนี้

1) การจัดการเรียนการสอนนี้ได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนสายวิชาชีพ ซึ่งมีสติปัญญาต่ำ ไม่รับผิดชอบ และไม่กระตือรือร้น รวมทั้งไม่มีความมุ่งหมายจะประกอบวิชาชีพ การเรียนวิชาชีพควรฝึกทักษะที่ใช้มือมากกว่าใช้สมอง สาเหตุที่นักเรียนไม่กระตือรือร้นเพราะวิธีวัดผลมีนโยบายไม่ให้นักเรียนตก

2) การเปลี่ยนแปลงวิธีจัดการเรียนการสอนเป็นคำสั่งให้ทุกคนปฏิบัติ ครูไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ครูยังไม่เห็นด้วยกับวิธีนี้ เพราะวิธีสอนแบบเดิมคืออยู่แล้ว คนดีในสังคมปัจจุบันล้วนเคยเรียนมาด้วยวิธีเก่าทั้งนั้น ดังนั้นครูบางคนจึงใช้วิธีสอนแบบเดิม ครูบางคนให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งใช้เวลามากเรียนรู้ได้น้อย ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจ สำหรับนักเรียนที่มีความรับผิดชอบน้อย ควรสอนด้วยการอธิบาย

3) เมื่อมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีสอนเท่าที่ทำได้ คือ การสั่งงานให้นักเรียนไปค้นคว้าด้วยตนเอง และพยายามนำแนวคิดและกิจกรรมที่ได้จากการอบรมมาเลียนแบบ ครูมีความเห็นว่าการจัดการเรียนสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรเริ่มใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ก่อน ครูที่สอนระดับอื่นใช้วิธีเก่าไปก่อนเพราะนักเรียนยังไม่เคยเรียนด้วยวิธีใหม่ จนเมื่อนักเรียนรุ่นใหม่มาถึง ครูจึงเปลี่ยนวิธีสอน

4) ครูไม่แน่ใจว่าการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ จะทำได้จริง และทำแล้วจะได้ผลดีกว่าการเรียนรู้แบบครูบอก และมีความคิดเห็นว่าวิธีสอนแบบนี้ไม่เหมาะกับการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและนักเรียนสายอาชีพ

อย่างไรก็ดีจากแบบสอบถามครูมีความเห็นด้วยกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันทุกรายการอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในช่วงก่อนและหลังปี
พ.ศ. 2540 มีดังนี้

แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	ในอดีต ก่อนปี พ.ศ. 2540		ปัจจุบัน หลังปี พ.ศ. 2540	
	ความคิดเห็น	ความหมาย	ความคิดเห็น	ความหมาย
	— X		— X	
ท่านเห็นด้วยและปฏิบัติตามแนวคิดต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด				
1. การสร้างความเข้าใจให้เกิดแก่ผู้เรียน	2.53	มาก	3.12	มาก
2. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.24	น้อย	2.88	มาก
3. การให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง	2.00	น้อย	3.00	มาก
4. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือทำ	2.76	มาก	3.35	มาก
5. การให้ผู้เรียนใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.24	น้อย	3.12	มาก
6. การให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกัน และกัน	2.59	มาก	3.18	มาก
7. การให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้	2.76	มาก	3.24	มาก
8. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และดำรงชีวิต	2.71	มาก	3.18	มาก
9. การวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอน	2.18	น้อย	2.82	มาก
10. การคิดหรือแสวงหาแนวทางต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	2.65	มาก	3.24	มาก
11. การนำแนวคิดแนวทางมาลงใช้จริงในห้องเรียน	2.47	น้อย	3.24	มาก
12. การสังเกตผลและเก็บข้อมูลการทดลองไว้	2.53	มาก	3.18	มาก
13. การนำผลการทดลองมาใช้ในการวางแผน ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	2.65	มาก	3.29	มาก
14. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและชุมชน	2.47	น้อย	3.18	มาก
15. การจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ	2.12	น้อย	3.24	มาก
16. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	2.29	น้อย	3.29	มาก
17. การบูรณาการคุณธรรม และค่านิยมในวิชาต่าง ๆ	2.47	น้อย	3.00	มาก
18. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	2.18	น้อย	2.94	มาก
19. การจัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	2.12	น้อย	3.06	มาก
20. การมีทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน	2.76	มาก	3.35	มาก
21. การมีทักษะการจัดการให้แก่ผู้เรียน	2.35	น้อย	3.18	มาก
22. การมีทักษะการเผชิญสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน	2.24	น้อย	3.12	มาก
23. การมีทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน	2.41	น้อย	2.82	มาก
24. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.71	มาก	3.41	มาก
25. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้	2.53	น้อย	3.18	มาก
26. การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้	1.88	น้อย	2.82	มาก
27. การส่งเสริมและใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	2.35	น้อย	2.94	มาก
28. การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้	2.24	น้อย	3.06	มาก
29. การช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน	2.47	น้อย	3.12	มาก
30. การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย	2.71	มาก	3.12	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึงครูเห็นด้วยหรือมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงครูเห็นด้วยหรือมีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงครูเห็นด้วยหรือมีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงครูเห็นด้วยหรือมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2.2.3 นักเรียน

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนและให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ได้ข้อมูลดังนี้

1) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับ ปวช. ปีที่ 3 คณะวิชาบริหารธุรกิจ คหกรรมและศิลปกรรม คณะละ 3 คน รวม 9 คน เป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับเก่ง กลาง อ่อน สรุปผลได้ว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่างกันแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1.1) กลุ่มนักเรียนที่ชอบการเรียนที่อาจารย์อธิบายทุกอย่าง เพราะได้ ความรู้มากกว่าที่นักเรียนหาความรู้เอง และนักเรียนไม่ทราบจะไปค้นคว้าได้ที่ใด หรือถ้าอาจารย์ ใช้วิธีสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีโอกาสดำเนินงานเอง แต่อาจารย์ควรอธิบายเพิ่มเติม ก่อนสั่งให้ทำแบบฝึกหัด ชอบอาจารย์ที่อารมณ์ดี เข้าใจนักเรียน และไม่เคร่งครัด อาจารย์ควร เตรียมตัวก่อนเข้าห้องสอน จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดี

1.2) กลุ่มนักเรียนที่ชอบการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้นัก เรียนได้เรียนเป็นกลุ่ม ครูมีกิจกรรมให้ทำบ่อย นักเรียนมีอิสระมากขึ้นและได้แสดงความคิดเห็น และได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

2) ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1) ลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนในอดีตและปัจจุบัน

ลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนเมื่อ 3 ปีก่อน ครูเป็นผู้จัดหา ความรู้มาอธิบายให้นักเรียนฟังจนเข้าใจ แล้วสั่งงานให้ทำรายงานส่ง งานที่ให้นักเรียนทำไม่มากนัก ส่วนลักษณะการเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูจัดให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนมักไม่รับผิดชอบงานเกี่ยงกันทำและพูดคุยกันในกลุ่มมากกว่าจะทำงาน ครูเน้นการทำใบงาน และแบบฝึกหัด นักเรียนมีโอกาสดำเนินงานเอง และค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้สรุปทบทวนและไม่ อธิบาย ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจ นักเรียนต้องเขียนรายงานเกือบทุกวิชา นักเรียนบางคนให้ความ เห็นว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงการเรียนยังคงเรียนเหมือนทุกปีที่ผ่านมา

2.2) ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อสิ่งที่เปลี่ยนแปลง

นักเรียนมีความรู้สึกต่างกันเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกชอบเพราะมี อิสระมากขึ้น ได้แสดงความคิด มีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้ และมีความกล้ามากขึ้น ส่วนกลุ่มที่ 2 ไม่ชอบเรียนวิธีนี้เพราะเรียนไม่เข้าใจ น่าเบื่อ ปรับตัวไม่ได้ เหนื่อย เครียด ท้อแท้และหมดหวัง

2.3 ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ผู้บริหารใช้วิธีการอบรมให้ความรู้กับครูในเรื่องต่าง ๆ ที่ครูจะต้องปฏิบัติตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษา เริ่มจากการให้อบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นเรื่องแรก หลังการอบรมพบว่าครูบางกลุ่มพอใจที่จะทำแต่ยังไม่เข้าใจวิธีการและขาดทิศทางในการปฏิบัติ และต้องการให้มีการนิเทศและตรวจสอบแผนการสอน และบางกลุ่มยังไม่แน่ใจว่าควรจะทำหรือไม่ เพราะดังแล้ววิธีการใหม่นี้ไม่อาจทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ผู้บริหารจึงให้หัวหน้าคณะดูแล และตรวจสอบการจัดการสอนของครู และมีการกระตุ้นจิตสำนึกของครูให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาสมอง และปฏิบัติงานตามธรรมนูญโรงเรียน

นอกจากเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว กรมอาชีวศึกษาได้มีนโยบายให้ครูทำการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมเข้าไปในการเรียนการสอนทุกวิชา

ในการประชุมครูทุกครั้งตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมาผู้บริหารได้ย้าถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในมาตราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเสมอ ศูนย์นิเทศอาชีวศึกษาภาคตะวันออกได้มาจัดการอบรมครูระดับภาค เป็นเวลา 1 วันครึ่ง วิทยาลัยได้ส่งอาจารย์เข้ารับการอบรมทุกคน การอบรมพูดถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และวสัยทัศน์ของครู หลังการอบรมครูยังเขียนแผนการสอนไม่ได้ เมื่อกรรมการประเมินมาตรฐานการศึกษาของกรมอาชีวศึกษามาตรวจแผนการสอนไม่ได้ ปรากฏว่าไม่ผ่าน วิทยาลัยจึงจัดการอบรมอีกครั้งเป็นเวลา 3 วัน โดยเชิญวิทยากร มาให้ความรู้แก่ผู้บริหาร และครูประจำการ 75 คน ครูจ้างสอน 6 คน และครูฝึกสอนจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล หลังการอบรมครูครูให้ความสนใจ กระตือรือร้นในการจัดทำแผนการสอน จึงให้ครูเริ่มเขียนแผนการสอนล่วงหน้า 1 เทอมส่งให้กับแผนกและคณะ จากการติดตามนิเทศภายในพบว่า ครูยังใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่ต่างจากเดิม มีครูประมาณร้อยละ 20 – 30 ไม่เห็นด้วยกับการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะต้องใช้เวลามากในขณะที่เนื้อหาวิชาก็มีมากเช่นกัน

2.4 ยุทธวิธี / วิธีการ / กระบวนการสำคัญของครูที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

จากแบบสอบถามครู พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 จำนวน 30 รายการ ในปัจจุบันเพิ่มขึ้นจากอดีตก่อนปี พ.ศ. 2540 จากระดับน้อยเป็นระดับมากถึง 19 รายการ ที่เหลือ 11 รายการ ครูมีความเห็นว่าไม่มีระดับที่เพิ่มขึ้น เพราะมีระดับมากอยู่แล้วได้แก่ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือทำ การให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน การให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ การให้ผู้เรียน

ได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และดำรงชีวิต การคิด หรือแสวงหาแนวทางต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน การนำผลการทดลองมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ครู และชุมชน การบูรณาการคุณธรรม และค่านิยมในวิชาต่าง ๆ การฝึกทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน และการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย ซึ่งมีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่ครูวัดให้ กล่าวคือ นักเรียนมีความคิดเห็นระดับมากเกี่ยวกับ การที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิบัติและทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับเพื่อน ๆ ได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้เรียนรู้วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ ได้ทดลองเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลในเรื่องที่เรียน ได้รับการสอนหรืออบรมเกี่ยวกับคุณธรรมในวิชาต่าง ๆ ได้เรียนรู้เรื่องที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ได้ฝึกทักษะการคิดในการเรียนวิชาต่าง ๆ และได้ใช้สื่อและสภาพแวดล้อมที่ครูจัดให้ ส่วนอีก 4 รายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับน้อย ได้แก่ การได้ฝึกทักษะการเผชิญสถานการณ์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ การได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาในการเรียนวิชาต่าง ๆ การได้เรียนรู้สถานการณ์จริง และการได้ไปศึกษาจากแหล่งความรู้ในชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ต่อไปนี้ .

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระบวนการเรียนรู้ของครู ในช่วงก่อนและหลัง
ปี พ.ศ. 2540 มีดังนี้

แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	ในอดีต ก่อนปี พ.ศ. 2540		ปัจจุบัน หลังปี พ.ศ. 2540	
	การปฏิบัติ $\bar{x}$	ความหมาย	การปฏิบัติ $\bar{x}$	ความหมาย
ท่านเห็นด้วยและปฏิบัติตามแนวคิดต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด				
1. การสร้างความเข้าใจให้เกิดแก่ผู้เรียน	2.47	น้อย	3.06	มาก
2. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.24	น้อย	2.82	มาก
3. การให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง	2.06	น้อย	3.12	มาก
4. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือทำ	2.88	มาก	3.29	มาก
5. การให้ผู้เรียนใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.24	น้อย	3.06	มาก
6. การให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน	2.53	มาก	3.24	มาก
7. การให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้	2.76	มาก	3.06	มาก
8. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และดำรงชีวิต	2.82	มาก	3.18	มาก
9. การวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอน	2.35	น้อย	2.82	มาก
10. การคิดหรือแสวงหาแนวทางต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	2.71	มาก	3.24	มาก
11. การนำแนวคิดแนวทางมาลงมือใช้จริงในห้องเรียน	2.59	น้อย	3.18	มาก
12. การสังเกตผลและเก็บข้อมูลการทดลองใช้	2.35	น้อย	3.06	มาก
13. การนำผลการทดลองมาใช้ในการวางแผน ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	2.53	มาก	3.18	มาก
14. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและชุมชน	2.53	มาก	3.06	มาก
15. การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ	2.24	น้อย	2.88	มาก
16. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	2.35	น้อย	2.76	มาก
17. การบูรณาการคุณธรรม และค่านิยมในวิชาต่าง ๆ	2.59	มาก	3.00	มาก
18. การจัดหลักสูตรท้องถิ่น	2.18	น้อย	2.76	มาก
19. การจัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	2.41	น้อย	2.94	มาก
20. การฝึกทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน	2.53	มาก	3.18	มาก
21. การฝึกทักษะการจัดการให้แก่ผู้เรียน	2.47	น้อย	3.12	มาก
22. การฝึกทักษะการเผชิญสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน	2.41	น้อย	3.06	มาก
23. การฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน	2.41	น้อย	3.00	มาก
24. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.76	มาก	3.35	มาก
25. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้	2.35	น้อย	3.00	มาก
26. การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้	2.06	น้อย	2.76	มาก
27. การส่งเสริมและใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	2.24	น้อย	3.12	มาก
28. การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้	2.12	น้อย	3.00	มาก
29. การช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน	2.29	น้อย	3.00	มาก
30. การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย	2.76	มาก	3.12	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดให้

เรื่องที่ปฏิบัติ	$\bar{x}$	ความหมาย
ในช่วงปีนี้นักเรียนได้ปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด	-	
1. นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.90	มาก
2. นักเรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	2.65	มาก
3. นักเรียนได้ปฏิบัติและทำกิจกรรมต่าง ๆ	2.75	มาก
4. นักเรียนได้ใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.80	มาก
5. นักเรียนมีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับเพื่อน ๆ	3.10	มาก
6. นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	2.95	มาก
7. นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการ และกระบวนการต่าง ๆ เช่น วิธีการหาความรู้ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น กระบวนการแก้ปัญหา ฯลฯ	2.85	มาก
8. นักเรียนมีโอกาสดำเนินการทดลองเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลในเรื่องที่เรียน	2.35	มาก
9. นักเรียนได้รับการสอน หรืออบรมเกี่ยวกับคุณธรรมในวิชาต่าง ๆ	2.70	มาก
10. นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องที่สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของนักเรียน	2.80	มาก
11. นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดในการเรียนวิชาต่าง ๆ	2.65	มาก
12. นักเรียนได้ฝึกทักษะการเผชิญสถานการณ์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ	2.65	น้อย
13. นักเรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาในการเรียนวิชาต่าง ๆ	2.55	น้อย
14. นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง	2.55	น้อย
15. นักเรียนได้ใช้สื่อและสภาพแวดล้อมที่ครูจัดให้	2.70	มาก
16. นักเรียนได้ไปศึกษาจากแหล่งความรู้ในชุมชน	2.05	น้อย

หมายเหตุ

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึงนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

จากข้อมูลที่ครูมีความคิดเห็นในระดับมากทุกรายการในการปฏิบัติตามสาระที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา ปี พ.ศ. 2542 และไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียน อาจเป็นเพราะครูยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อให้ตรงกับประเด็นสาระที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา ทั้งนี้ได้มีข้อมูลจากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ครู, นักเรียนและการสังเกตการสอนที่สนับสนุนความคิดดังกล่าวดังนี้

1 อุปสรรคในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีสาเหตุมาจากครูบางคนยังไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจัง

2 ครูต้องการความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับวิชาต่าง ๆ วิธีการประเมินผล การเขียนแผนการสอนทางด้านวิชาชีพและการประกันคุณภาพภายในและภายนอก

3 ครูมีภาระงานสอนและงานในหน้าที่พิเศษเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ไม่มีเวลามากพอที่จะทำการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้ตามต้องการ

4 จากการสังเกตการสอนพบว่า นักเรียนแต่งกายเรียบร้อย สนใจฟังครูพูด เมื่อครูให้ทำกิจกรรมนักเรียนทำตาม และไม่มีการซักถามครู ส่วนครูพูดเสียงดัง เสียงชัดเจน ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสและเดินดูนักเรียนทำกิจกรรม สังเกตว่าครูยังชอบอธิบาย ไม่กระตุ้นให้นักเรียนคิด ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลจากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามครูและนักเรียน

5 กิจกรรมการเรียนรู้ ครูใช้การอธิบายเป็นส่วนใหญ่และใช้คำถามเป็นระยะ ว่านักเรียนเข้าใจหรือไม่ หรือสงสัยอะไร ครูบางคนให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วศึกษาเนื้อหาในหนังสือเรียนแล้วสร้างแผนภูมิ นำเสนอหน้าชั้นเรียน หรือให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มมาอ่านรายงาน สรุปสิ่งที่อ่านจากหนังสือ ขณะนักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม ครูอธิบายและบอกเทคนิคเป็นระยะ ๆ ครูมักเป็นผู้สรุปความรู้ให้นักเรียน ขณะนักเรียนอ่านรายงานกลุ่ม นักเรียนทั้งชั้นไม่ได้สนใจฟังเท่าที่ควร หายใจอึดอัดนักเรียนทำแบบฝึกหัด

6 สื่อและการวัดและประเมินผล ส่วนใหญ่สื่อที่ใช้เป็นสื่อพื้นฐานของแต่ละวิชา เช่น วิชาคอมพิวเตอร์มีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้นักเรียน วิชาทฤษฎีมีเอกสารหรือแบบเรียนให้นักเรียนดูตาม ขณะครูอธิบายหรือให้นักเรียนแบ่งเนื้อหาอ่าน ครูบางคนใช้ใบงานให้นักเรียนทำกิจกรรม ส่วนการวัดและประเมินผลไม่สามารถเห็นกิจกรรมได้ชัดเจน

7 การสัมภาษณ์ครูและนักเรียน ครูส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าการสอนของตนทำได้ถูกต้องหรือไม่ เพราะไม่มีความชัดเจนในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สำหรับนักเรียนบอกว่าชอบที่ครูสอน เพราะครูอธิบายเข้าใจดีและพูดสนุก กิจกรรมที่ให้ทำไม่ยากไม่ต้องใช้ความคิดมาก นักเรียนบางคนไม่แสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะชั้นที่ครูอธิบายตลอดเวลา

8 วิทยาลัยมีเป้าหมายให้ครูเขียนแผนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและบูรณาการคุณธรรม ครูส่วนใหญ่ทำแผนการสอนทั้งภาคเรียนส่งฝ่ายวิชาการ ขณะสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูบางคนไม่มีแผนการสอนให้ผู้วิจัยดู เมื่อขอแผนการสอนของครูจากฝ่ายวิชาการประมาณ 40 เล่มมาดูพบว่า การเขียนองค์ประกอบของแผนการสอนส่วนใหญ่ มีลักษณะดังนี้

- 1) สารสำคัญ เขียนเหมือนจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือเนื้อหา
- 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ เขียนสืบสละระหว่างจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทาง หรือระหว่างจุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเขียนไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ส่วนจุดประสงค์ด้านคุณธรรมมีหลายประการแต่ไม่ปรากฏในเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) เนื้อหา เขียนเป็นหัวข้อหรือชื่อเรื่อง ไม่มีรายละเอียด และไม่สอดคล้องกับสารสำคัญ
- 4) กิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งครึ่งหน้ากระดาษซ้ายขวา เขียนเป็นกิจกรรมครูและกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมโดยรวมไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อพิจารณากิจกรรมครู และนักเรียนที่ละกิจกรรม กิจกรรมทั้งสองฝ่ายไม่ค่อยจะสอดคล้องกัน เช่นกิจกรรมครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น กิจกรรมนักเรียนจะเป็นนักเรียนเกิดความมั่นใจ เป็นต้น และในส่วนของกิจกรรมของครูข้อความที่เขียนไม่ได้แสดงให้เห็นว่าครูแนะหรือให้แนวทางในการเรียนรู้อย่างไร เช่นให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน การอภิปรายนั้นทำอย่างไร และไม่มีภาระระบุว่ากิจกรรมต้องการฝึกฝนคุณธรรมเรื่องใด
- 5) สื่อการเรียนการสอน มักจะเป็นหนังสือแบบเรียน หรือเป็นวัสดุของจริงถ้าเป็นวิชาปฏิบัติ
- 6) การวัดผลและประเมินผล มักจะเขียนว่าสังเกตการร่วมกิจกรรมกลุ่มและแบบประเมินผลพฤติกรรม แบบทดสอบ และใบงาน

กล่าวโดยสรุปคือ ครูมีปัญหาเรื่องการเขียนแผนการสอน คือ ขาดความรู้และแหล่งที่ปรึกษาที่จะสามารถให้การตรวจสอบและข้อเสนอแนะ นำทางให้ครูปฏิบัติจนบรรลุความสำเร็จได้

2.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์และทำแบบสอบถามครูและนักเรียนพบว่า ผู้ปกครองยังไม่ใคร่มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิทยาลัย นอกจากการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมนักเรียนในเรื่องค่าใช้จ่ายอุปกรณ์การเรียน การเรียนพิเศษ การให้คำแนะนำ คำปรึกษา และให้กำลังใจ ส่วนเรื่องชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิทยาลัย นอกจากการให้ความรู้ลูกหลานในเรื่องการทำงานอาชีพบางเรื่องที่ครูมอบหมายให้ให้ศึกษาเพิ่มเติม เช่นวิธีการทำอาหารบางชนิด ที่มีอยู่เฉพาะท้องถิ่น การช่วยอุดหนุนสินค้าที่เป็นผลงานการผลิตของนักเรียนในเทศกาลต่าง ๆ หรือการที่วิทยาลัยได้มีโอกาสไปเสนอผลงานของนักเรียนนอกสถานที่เช่นงานประจำปีของจังหวัด

2.6 สภาพอุปสรรคของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของวิทยาลัย

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม การสังเกตการสอน ผู้บริหาร ครูและนักเรียน สามารถสรุปสภาพอุปสรรคของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของวิทยาลัยได้ดังนี้

- 1) ขาดความร่วมมือกับสถานประกอบการในการวางแผนการสอนด้านวิชาชีพ
- 2) ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาปฏิบัติ มีไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย
- 3) ครูมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญว่าเป็นอิทธิพลจากต่างประเทศไม่เหมาะกับนักเรียนสายอาชีพที่มีสติปัญญาต่ำ ไม่รับผิดชอบ ไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต ควรจะให้ทักษะร่างกายมากกว่าสมอง สรุปว่าครูมีเจตคติที่ไม่ดีกับการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญและต่อนักเรียน
- 4) ครูขาดความรู้และบุคคลที่จะช่วยแนะนำแก้ไขให้คำปรึกษาในการเขียนแผนการสอนให้ถูกต้อง
- 5) ครูมีภาระการสอนและหน้าที่พิเศษต้องทำมากไม่มีเวลาเหลือสำหรับการศึกษาค้นคว้าทดลองทำการสอนแบบใหม่ ๆ
- 6) นักเรียนขาดความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือ ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและผังมีพฤติกรรมต่อต้านการสอนแบบใหม่ของครู ที่จะต้องให้นักเรียนมีกิจกรรมและค่าใช้จ่ายในการเรียนเพิ่มมากขึ้น
- 7) นักเรียนส่วนใหญ่เรียนอ่อน ขาดการใส่ใจ ขาดระเบียบวินัยและขาดความรักและศรัทธาในวิทยาลัย ขาดความอดทนและรับผิดชอบ

8) ครูบางคนขาดความเอาใจใส่นักเรียน และขาดวินัยในการสอน เข้าสอนไม่ตรงเวลา และไม่เตรียมการสอน

9) ระบบการทำงานของวิทยาลัยยังขาดการประสานงานและติดตามผลงาน

10) ขาดความสามัคคีกันระหว่างผู้บริหารในการทำงานและขาดนโยบายการบริหารที่ชัดเจน

11) ผู้บริหารยังขาดมนุษยสัมพันธ์และการให้ความช่วยเหลือครูระดับล่าง

12) อุปสรรคในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีสาเหตุมาจากครูบางคนยังไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับวิทยาลัยขาดระบบการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ขาดสื่อการเรียนการสอนและขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจัง

2.7 ปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1) ผู้บริหารวิทยาลัย

ก. ปัญหา / อุปสรรค

วิทยาลัยขาดงบประมาณที่จะนำมาจัดสร้างอาคารฝึกงานของนักเรียน เช่น โรงแรมและร้านอาหาร และจากความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ กล่าวว่า อุปสรรคสำคัญของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ ครูมีชั่วโมงสอนมาถึง 30 – 35 คาบต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ครูยังมีงานพิเศษ และภารกิจอื่น ประกอบกับวิทยาลัยขาดงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร และจ้างครูมาสอนหรือจ้างเจ้าหน้าที่มาทำงานธุรการแทนครู และวิทยาลัยไม่ได้บรรจุแผนการพัฒนาระบบการเรียนรู้ไว้เป็นแผนงานสำคัญโดยเฉพาะ

ข. ความต้องการ

ผู้บริหารวิทยาลัยมีความต้องการบริหารงานวิทยาลัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน เพื่อให้ชุมชนให้ความเข้าใจและร่วมมือในการพัฒนาวิทยาลัย และวิทยาลัยยังต้องการงบประมาณที่จะใช้ในการพัฒนาวิทยาลัย

2) ครู

ก. ปัญหา / อุปสรรค

ครูมีปัญหาสำคัญในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ วิทยาลัยยังไม่มีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังทั้งวิทยาลัย อันเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ ได้แก่ 1) ครูที่ยืนดีจะสอนแต่ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพราะขาดความรู้ความเข้าใจหลักการจัด และ 2) ครูที่ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะวิธีการเดิมก็สามารถสอนได้ผลเช่นกันหรือดีกว่าสำหรับครูที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้ เมื่อเกิดปัญหาในเรื่องการวางแผนการสอน หากใครเป็นที่ปรึกษาไม่ได้ เพราะแต่ละคนยังไม่มีความชัดเจนเช่นเดียวกัน

ข. ความต้องการ

ครูมีความต้องการให้วิทยาลัยช่วยเหลือตามลำดับดังนี้

- 1) ลดภาระงานพิเศษที่นอกเหนือจากการสอน ซึ่งมีอยู่คนละ 30 – 35

คาบ/สัปดาห์ อยู่แล้ว ถ้าตัดงานพิเศษออกไปบ้างครูจะมีเวลาพอที่จะศึกษาเรื่องการเรียนรู้การสอน และวางแผนการสอนให้ดีขึ้น

- 2) จัดการอบรมให้ความรู้ที่จำเป็นแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ

- 3) มีการนิเทศภายในให้ทั่วถึงและต่อเนื่อง

- 4) ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องใด ขอให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณา

หรือ แสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดเป็นมติร่วมกัน

3) นักเรียน

ก. ปัญหา / อุปสรรค

นักเรียนมีปัญหาในการเรียนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะครูบางครูถามความต้องการการเรียนรู้ของนักเรียนแล้วให้ไปค้นคว้าหาความรู้เอง นักเรียนไม่ทราบว่าจะไปค้นคว้าที่ใด หรือครูบางคนจัดนักเรียนให้นั่งเป็นกลุ่ม แล้วสั่งงานให้นักเรียนช่วยกันคิดหาวิธีทำเอง นักเรียนอ่อนจะคิดไม่ได้ ทำให้เบื่อการเรียนและรู้สึกเครียด นักเรียนบางคนต้องการเรียนแบบเดิมที่มีครูอธิบายให้เข้าใจก่อนสั่งให้ทำงาน นักเรียนรู้สึกว่าได้ความรู้มาก ส่วนนักเรียนบางคนต้องการเรียนแบบใหม่ เพราะรู้สึกเป็นอิสระ ได้ความรู้ใหม่ ๆ และได้คิดสร้างสรรค์

ข. ความต้องการ

นักเรียนต้องการให้ครูทำการอธิบายเพิ่มเติมก่อนสั่งให้ทำแบบฝึกหัด นักเรียนทุกคนต้องการให้วิทยาลัยพัฒนาคุณภาพให้ทัดเทียมวิทยาลัยอื่น ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถพิเศษและมีหนังสือสำหรับค้นคว้าให้เพียงพอ

นอกจากนั้นยังมีข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามของนักเรียน เกี่ยวกับความต้องการจากวิทยาลัยในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนอีกคือ

นักเรียนอยากเรียนรู้ในเรื่องวิธีเรียนรู้ วิธีเข้าสังคม ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ อินเทอร์เน็ต และเพศสัมพันธ์

นักเรียนอยากให้ครูหรือวิทยาลัยช่วยให้นักเรียนเป็นคนเก่งโดย ให้ครูช่วยกดดันเข้มงวดเรื่องการเรียนรู้ พาออกไปศึกษาในสถานประกอบการให้มาก ขอให้วิทยาลัยจัดหาอุปกรณ์ หนังสือค้นคว้าให้เพียงพอ ขอให้ครูสนใจนักเรียนไม่เก่งและไม่สวยบ้าง นักเรียนอยากเป็นคนดีโดยให้ครูเป็นต้นแบบที่ดีของนักเรียน ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และให้วิทยาลัยจัดค่าย

จริยธรรม หรือจัดอบรมเรื่องคุณธรรมในวันหยุด ปลุกฝังค่านิยมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและ
สิ่งแวดล้อม

นักเรียนจะเป็นคนมีความสุข ถ้าครูมีความยุติธรรม สนใจความรู้สึกของนักเรียน
และไม่ระบายอารมณ์กับนักเรียน ส่วนวิทยาลัยควรลดหย่อนกฎระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกาย การ
เข้า – ออก วิทยาลัยในเวลาเรียน และควรจัดกิจกรรมให้ครูและนักเรียนทำร่วมกันบ้าง

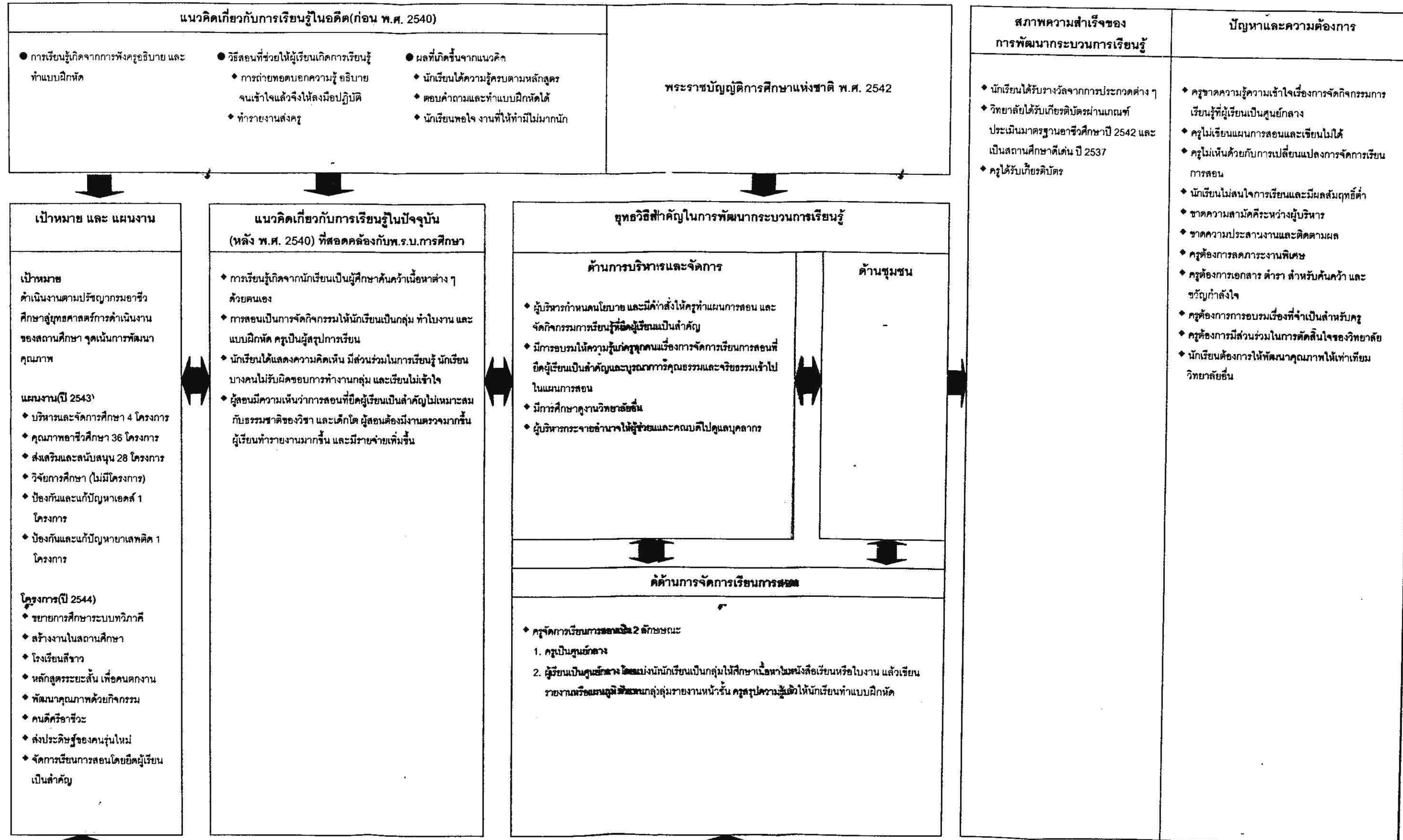
4) ชุมชน

ผู้วิจัยไม่มีโอกาสได้พบกับผู้ปกครอง แต่ทราบจากนักเรียนว่าผู้ปกครองไม่เคยเข้า
มาในวิทยาลัย ยกเว้นผู้ปกครองที่นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับวิทยาลัย

ข้อมูลจาก ข้อ 2.1 – 2.6 ได้ประมวลไว้ในแผนผังดังนี้

บริบทของโรงเรียน

- เป็นวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในเขตชุมชน ประกอบด้วยอาคารเรียน 6 หลัง หอประชุม โรงอาหาร แฟลต และบ้านพักครูและคณาจารย์
- นักเรียนทั้งหมด 2,000 คน อาจารย์ 115 คน วุฒิปริญญาโท 8 คน ปริญญาตรี 69 คน จบทางการศึกษา 25 คน ผู้อำนวยการมารับหน้าที่ได้ 1 ปี

ตอนที่ 3 การสรุป อภิปรายผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ

3.1 การสรุปผลการวิจัย

3.1.1 บริบทของวิทยาลัย

วิทยาลัยนี้เป็นวิทยาลัย ในสังกัดของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ในตัวเมือง เป็นย่านที่เจริญอยู่ใกล้สถานที่ราชการและร้านค้า วิทยาลัยมีอาคารเรียน 6 หลัง มีหอประชุม โรงอาหาร และที่พักอาจารย์และคนงาน เปิดทำการสอนระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในคณะวิชาบริหารธุรกิจ คหกรรมและศิลปกรรม มีนักเรียน นักศึกษา ทั้งหมด 2,000 คน ครูอาจารย์มีจำนวน 115 คน มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี 8 คน ปริญญาตรี 69 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 33 คน มีชั่วโมงสอนคนละประมาณ 30 – 35 คาบ/สัปดาห์ วิทยาลัยมีผลงานดีเด่นทั้งด้านสถานศึกษาและด้านบุคลากรทั้งที่เป็นครูอาจารย์ ลูกจ้างประจำ และนักเรียนนักศึกษา ได้รับโล่ห์รางวัลและเกียรติบัตรเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ปีการศึกษา 2540 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการวัดผลทำให้นักเรียนที่ได้รับคะแนน 1 สามารถสอบผ่านได้ ผลสอบโดยเฉลี่ยแต่ละชั้นปีค่อนข้างต่ำ นักเรียนมากกว่าร้อยละ 50 สำเร็จการศึกษาด้วยระดับคะแนนต่ำกว่า 2

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

บุคลากรของวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ ดังนี้

1) ผู้อำนวยการ ให้ความเห็นว่าการเรียนรู้ คือ การได้รับประสบการณ์ตรงโดยมีองค์ประกอบของบุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มีความเข้าใจเรื่องการเรียนรู้ และวิธีเรียนรู้ โดยเฉพาะครูต้องทำงานหนัก วางแผนการทำงานล่วงหน้า และทำหน้าที่ช่วยเหลือนักเรียน ขณะนี้วิทยาลัยมีธรรมเนียมโรงเรียนไว้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิทยาลัยซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายที่ต้องทำงานประสานกัน มิฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะไม่มีทางสำเร็จได้เลย

2) ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการกล่าวว่า ในปัจจุบันการเรียนรู้มีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การทัศนศึกษาดูงาน การฟังคำบรรยายของวิทยากรเป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูแนะประเด็นให้นักเรียนไปค้นคว้า

3) ครูทราบว่าปัจจุบัน ลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนต่างจากเดิม นักเรียนต้องเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาต่าง ๆ และสรุปด้วยตนเอง นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มและต้องแสดงความคิดเห็น ครูมีความเห็นว่าวิธีนี้นักเรียนต้องใช้เวลามากในการค้นคว้าแต่ละเรื่อง และมักจะค้นเนื้อหาได้ไม่ครบถ้วน นักเรียนบางคนไม่ยอมค้นคว้าหรือแสดงความคิดเห็น นักเรียนชอบลอกงานกัน ทั้งครูไม่แน่ใจว่าการเรียนรู้แบบนี้จะดีกว่าแบบเดิม ครูส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าวิธีการนี้ไม่เหมาะกับการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และลักษณะวิชาชีพ

4) นักเรียนมีความคิดต่างกันเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักเรียนชอบเรียนเป็นกลุ่ม ครูมีกิจกรรมให้ทำบ่อย นักเรียนมีอิสระมากขึ้นและได้แสดงความคิดเห็น และได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ส่วนกลุ่มที่ 2 นักเรียนไม่ชอบเพราะเรียนไม่เข้าใจ เนื่องจากครูไม่อธิบาย ทำให้ไม่เข้าใจ เครียด นอกจากนี้ต้องใช้เงินจำนวนมากในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนบางคนให้ความเห็นว่าในระยะ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ครูสอนเหมือนกันทุกปี

3.1.3 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในประชุมครูได้มีการพูดถึงมาตราที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จนกระทั่งศูนย์นิเทศอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้จัดการอบรมครูระดับภาค เป็นเวลา 1 1/2 วัน หลังการอบรมครูเขียนแผนไม่ได้ เมื่อกรรมการประเมินมาตรฐานการศึกษามาตรวจการเรียนการสอน พบว่ายังไม่มีลักษณะที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน วิทยาลัยจึงเริ่มคิดว่าจะต้องจัดการอบรมใหม่อีกครั้ง ขณะเดียวกันกรมอาชีวศึกษามีนโยบายให้บูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เข้าในกิจกรรมการเรียนการสอน วิทยาลัยจึงได้เชิญวิทยากรไปให้ความรู้กับครูทั้งวิทยาลัยเป็นเวลา 3 วัน ผู้บริหารพยายามสร้างความตระหนักให้เกิดแก่ครูว่าครูมีหน้าที่ต้องเรียนรู้ในเวลาประมาณปีกว่าผ่านมา ผู้บริหารได้จัดโครงการพาครูไปศึกษาดูงานวิทยาลัยอื่นเพื่อให้เห็นแบบอย่าง แล้วกำหนดนโยบายมีคำสั่งให้ครูเขียนแผนการสอนโดยให้คนบติไปดำเนินการ มีครูไม่เห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญถึง 50 % ครูไม่ยอมรับวิธีการและคงสอนเหมือนเดิม โดยให้เหตุผลว่าวิธีสอนแบบเดิมสอนได้ผลดี นักเรียนสามารถปฏิบัติตามและทำข้อสอบได้ ถ้าสอนแบบให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เอง นักเรียนมักหาไม่ได้ไม่ครบถ้วน ครูต้องมัวงานตรวจมากขึ้น นักเรียนมีรายจ่ายค่าวัสดุเพิ่มขึ้น ลักษณะเนื้อหาวิชาไม่เอื้อที่จะให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเองเพราะ เป็นทฤษฎีและเนื้อหามาก ถ้านักเรียนไม่รู้ทฤษฎีก็จะลงมือปฏิบัติไม่ได้ และวิธีการใหม่ควรจะใช้กับนักเรียนชั้นประถมจะเหมาะกว่า นักเรียนของวิทยาลัยเป็นเด็กโตไม่เคยชินกับการเรียนรู้แบบใหม่ เรียนแล้วจะไม่รู้เรื่อง ส่วนตัวนักเรียนเองชอบให้ครูอธิบายทุกอย่าง เพราะได้ความรู้มากกว่าค้นคว้าเอง และไม่ทราบจะไปค้นคว้าที่ใด แต่ถ้าครูจะให้ค้นคว้าหาความรู้เอง ครูควรอธิบายเพิ่มเติมก่อนสั่งให้ทำแบบฝึกหัด สำหรับครูที่พยายามเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนมีอยู่ประมาณ 20 % ยังมีความไม่ชัดเจนเรื่องการเขียนแผนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาลัยนี้มีครูแกนนำ 1 คน ยังไม่เข้าใจบทบาทของครูแกนนำ จึงไม่สามารถทำหน้าที่ช่วยเหลือครูคนอื่นได้

3.1.4 องค์ประกอบ / ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการเรียนรู้
วิทยาลัยมีความเคลื่อนไหวในเรื่องการเรียนรู้ เพราะมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 โดยเฉพาะ

มาตรา 24

2) การประเมินมาตรฐานการศึกษาโดยคณะกรรมการ ซึ่งมาตรวจสอบแผนการสอนและ
จัดการกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูยังไม่ถูกต้อง

3) การได้รับการอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบูรณาการ
คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4) การศึกษาดูงานวิทยาลัยอื่น เพื่อกระตุ้นให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน

5) การมีนโยบายและคำสั่งของวิทยาลัยให้ครูเปลี่ยนแปลงการสอนและเขียนแผนการสอน

3.1.5 อุปสรรค ปัญหา และความต้องการของวิทยาลัย

การที่วิทยาลัยยังไม่สามารถดำเนินการพัฒนาระบบการเรียนรู้เป็นเพราะมีอุปสรรคและ
ปัญหาดังนี้

1) เมื่อครูมีปัญหาเรื่องเรียนการสอนครูไม่สามารถปรึกษาผู้ใด เพราะทุกคนมีความไม่
ชัดเจนเท่า ๆ กัน

2) ครูมีงานสอนมากจนไม่มีเวลาคิดศึกษาค้นคว้าหรือพัฒนาตนเอง

3) วิทยาลัยไม่มีงบประมาณที่จัดสรรเฉพาะการพัฒนามุคกลางวิทยาลัยจะพิจารณาตาม
จดหมายเชิญเป็นราย ๆ ไป

4) แผนของงานวิชาการไม่ชัดเจน ปีงบประมาณใช้ตั้งศูนย์การเรียนภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

5) ครูแกนนำยังไม่สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทได้

6) ครูส่วนใหญ่ 80 % ไม่ได้เรียนวิชาการศึกษาจึงไม่เข้าใจเรื่องกระบวนการเรียนรู้

7) การทำงานไม่ประสานกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ และขาดความสามัคคีระหว่างบุคลากร

8) ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือถ้าไม่ได้รับผลประโยชน์

9) คณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีบทบาทในการจัดการศึกษานอกจากมาประชุมรับ
ทราบการดำเนินงานของวิทยาลัย

10) สมาคมศิษย์เก่า และผู้ปกครองไม่มีบทบาทในวิทยาลัย

ขณะนี้ครูต้องการลดชั่วโมงสอนและงานพิเศษเพื่อให้มีเวลาพัฒนาตนเอง ศึกษาหาความรู้
และวางแผนการสอน และต้องการให้วิทยาลัยจัดการอบรมให้ความรู้ที่จำเป็นแก่ครูอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง
ควรมีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องโดยผู้มีความรู้ด้านการเรียนการสอน และก่อนมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ

ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาหรือออกความเห็นบ้าง ส่วนนักเรียนต้องการให้วิทยาลัยพัฒนาคุณภาพให้ทัดเทียมวิทยาลัยอื่น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถพิเศษ และมีหนังสือค้นคว้าให้เพียงพอ

3.2 การอภิปรายผลการวิจัย

1. วิทยาลัยและครูมีการเคลื่อนไหวในเรื่องการเรียนรู้เนื่องจากได้รับการกระตุ้นจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะ หมวด 4 ว่าด้วยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในขณะนี้ครูยังไม่พร้อมและยังไม่เกิดความตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ บางส่วนต่อต้านไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลง เพราะไม่แน่ใจว่าตนเองจะทำได้ เนื่องจากเคยชินกับการสอนแบบเดิมมานาน จึงมีผลทำให้ผลของการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กับผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของครูและนักเรียนไม่สอดคล้องกัน

2. หลังจากผู้บริหารของวิทยาลัยจัดการประชุมอบรมให้ความรู้กับครูเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยยึดให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมลงในกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ผู้บริหารมีคำสั่งให้ครูเขียนแผนการสอน และพิมพ์มาส่งทำให้มีเอกสารแผนการสอนจำนวนมากกองอยู่ที่ฝ่ายวิชาการโดยไม่ได้รับการตรวจสอบให้คำแนะนำใด ๆ ครูก็ยังคงสอนด้วยวิธีเดิม ๆ และไม่เห็นประโยชน์ของการเขียนแผนการสอนและยังเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกิดความยุ่งยากโดยใช่เหตุ ทำเพราะถูกสั่งให้ทำ ไม่ได้ทำเพื่อให้ประโยชน์จริง หรือทำตามความต้องการของตนเอง

3. จากนโยบายการมีครูแกนนำโดยคาดหวังให้เป็นผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษากับครูคนอื่น ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แต่เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการคือใช้เกณฑ์คัดเลือก ครูที่มีผลงานทางวิชาการมาเป็นครูแกนนำ และตัวครูที่ได้รับคัดเลือกก็ไม่ได้รับรู้บทบาทของตนเองว่าจะต้องทำอะไร จึงไม่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูเท่าที่ควร ครูส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม ๆ

4. การที่ครูทั่วไปยังขาดความเข้าใจต่อวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่ต้อง มีผลทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการสอนแบบนี้ เนื่องจากนักเรียนต้องรับภาระในการเรียนและเสียค่าใช้จ่ายในการผลิตเอกสารเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการต่อต้านจากนักเรียนบางส่วน

5. การขาดการประสานการทำงานที่ดีภายในวิทยาลัย และขาดการช่วยเหลือร่วมมือกันทำให้ครูขาดกำลังใจในการพัฒนางาน การทำงานเพราะถูกสั่งให้ทำและไม่ได้รับความช่วยเหลือในสิ่งที่จำเป็น เช่น คำแนะนำ และการสนับสนุนด้านการเงินในการผลิตเอกสาร ทำให้ครูเกิดความกดดัน และไม่มีความสุขในการทำงาน ทำให้เกิดกระแสต่อต้านเงียบ ๆ ต่อการพัฒนาวิทยาลัย

6. การขาดความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างวิทยาลัยกับชุมชนทำให้วิทยาลัยไม่ได้รับประโยชน์จากชุมชนได้เต็มที่ ทั้ง ๆ ที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองและมีสถานที่ที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมสำคัญของประเทศซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนในสาขาที่วิทยาลัยเปิดสอนอยู่

3.3 ข้อเสนอแนะ

3.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ให้หน่วยงานต้นสังกัดนำผลการศึกษานี้ใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการพัฒนาระบบการเรียนรู้อตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้เกิดขึ้นในวิทยาลัย

2) ให้สถาบันครุศึกษาใกล้เคียงได้ศึกษาอุปสรรคและหาทางช่วยเหลือวิทยาลัย

3.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับวิทยาลัย

1) วิทยาลัยควรสร้างความตระหนักเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้กับครูก่อน เมื่อครูเห็นความจำเป็นที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ประโยชน์ที่ผู้เรียนและตนเองจะได้รับ ครูจะเริ่มยอมรับและเปลี่ยนความคิด ตั้งต้นศึกษาหาความรู้และทดลองใช้กิจกรรมต่าง ๆ

2) สสำรวจสภาพจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และปัญหาอุปสรรคของวิทยาลัยอีกครั้งแล้วดำเนินการแก้ไขให้ตรงประเด็น โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนนักศึกษา

3) ทบทวนโครงการต่าง ๆ ทั้ง 7 โครงการ แล้วจัดให้โครงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นโครงการอันดับแรก โครงการนี้จะส่งผลถึงความสำเร็จของโครงการอื่นด้วย เช่น โครงการสร้างงานในสถานศึกษา โครงการโรงเรียนสีขาว โครงการคนดีศรีอาชีวฯ และโครงการสิ่งประดิษฐ์ของคนรุ่นใหม่ เป็นต้น

4) มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอโดยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดเรียนเป็นสำคัญ อาจส่งเสริมให้มีกลุ่มครูแกนนำที่เชี่ยวชาญในการสอนเป็นที่เลี้ยงครูคนอื่น

5) มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันอันนำมาซึ่งความสามัคคีร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน

6) สร้างกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับชุมชนให้มากขึ้นเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานของวิทยาลัย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือกันระหว่างชุมชนกับวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

7) ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้ครูได้มีเวลาเพียงพอ ในการพัฒนางานสอนของตนเองมากขึ้น รวมทั้งการหาวิธีให้การเสริมกำลังใจอย่างเหมาะสมให้กับครูที่มีผลงานการพัฒนาคุณภาพของการสอนที่ปรากฏให้เห็นและตรวจสอบได้